

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI

Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka

ul. Puławska 148/150, 02-514 Warszawa; tel. (22) 60 122 58; kom. 785 202 225; fax.(22) 60 13 136; e-mail:krzysztof.laszkiwicz@policja.gov.pl

L. dz. Gpc-.....

441/436/16

Warszawa, dnia 17 maja 2016 rok

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ	2016 -05- 19
ZAL	NR .....

Pan
dr Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz Tomasz Przeworski

W nawiązaniu do pisma Pana Rzecznika II.5150.9.2014.MK z dnia 29 kwietnia 2016 roku w sprawie problematyki dostępu do pomocy prawnej dla osoby zatrzymanej w trybie art. 244 k.p.k. przedstawiam następujące stanowisko opracowane przez merytoryczną komórkę Komendy Głównej Policji- Biuro Kryminalne KGP.

W latach 2014–2015 trwał proces legislacyjny, w ramach którego w drodze kolejnych nowelizacji ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 665 z późn. zm.), między innymi zmienione:

- 1) ustawą z dnia z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247),
- 2) ustawą z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 21),
- 3) ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396)

przepisy odnoszące się do procesowego zatrzymania osoby i jej uprawnienia do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego otrzymały następujące brzmienie:

„Art. 244. § § 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy

medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

§ 3. Z zatrzymania sporządza się protokół, w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia oraz zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 2, zawierającego w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również o prawach wskazanych w § 2, w art. 245, art. 246 § 1 oraz art. 612 § 2 oraz informację o treści art. 248 § 1 i 2, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

Art. 245. § 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednią z nimi rozmowę; w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

§ 2. Przepis art. 517j § 1 oraz przepisy wydane na podstawie art. 517j § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przepisy art. 261 stosuje się odpowiednio, z tym że zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego."

W miarę postępu prac legislacyjnych, zarówno rządowych jak i parlamentarnych, policjanci byli informowani o planowanych zmianach dotyczących uregulowania tej czynności procesowej, sygnalizowana im była także potrzeba przeorientowania w praktycznym stosowaniu nowych przepisów. Informacje były przekazywane podczas odpraw służbowych, narad i szkoleń organizowanych przez m. in. byłe Biuro Służby Kryminalnej KGP w ramach przygotowań Policji do działania w realiach nowelizowanej z dniem 1 lipca 2015 r. procedury karnej. Każdorazowo, kwestie związane z procesowym zatrzymaniem osoby były przedmiotem odpowiedniego wystąpienia, wzbogacanego prezentacją. Zatrzymanie osoby było także przedmiotem artykułu pt. „Środki przymusu procesowego”, w miesięczniku Policja_997 w jego numerze 6(123) z czerwca 2015 r.

Praktyczne wskazówki (zalecenia) dla policjantów zatrzymujących osoby zawierają wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji¹ z dnia 23 lipca 2015 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP poz. 59), zwane dalej „wytycznymi nr 1 KGP” - Rozdział 14, Środki przymusu w postępowaniu przygotowawczym.

Z uwagi na kolejną nowelizację i konieczność zmian przepisów wewnętrznych, w nowych, będących w uzgodnieniu z Prokuraturą Krajową wytycznych Komendanta Głównego Policji, przepisom odnoszącym się do procesowego zatrzymania osoby planuje się nadać następujące brzmienie:

„§ 87. 1. Policjant natychmiast po zatrzymaniu osoby informuje ustnie tę osobę o przyczynach zatrzymania i o przysługujących jej prawach, w szczególności o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego oraz prawie do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, a także innych prawach wskazanych w art. 244 § 2 k.p.k., a następnie wysłuchuje ją.

2. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednią z nimi rozmowę. Obecność policjanta podczas tej rozmowy może mieć charakter wyjątkowy i musi być uzasadniona szczególnymi okolicznościami.

3. W celu umożliwienia zatrzymanemu kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym stosuje się odpowiednio tryb określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym (Dz. U. poz. 920).

4. Zatrzymanemu obywatelowi państwa obcego na jego prośbę umożliwia się nawiązanie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie zatrzymania osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.

5. Wysłuchanie zatrzymanego i przyjęcie od niego oświadczenia nie jest przesłuchaniem procesowym. Wysłuchując, należy umożliwić zatrzymanemu złożenie wniosków i oświadczeń w celu wskazania okoliczności, które mogą przemawiać za jego zwolnieniem, w szczególności takich, które wykluczają popełnienie przez niego przestępstwa lub wynikają ze stanu zdrowia. Wysłuchanie nie może naruszać jego niezbywalnych praw w zakresie braku obowiązku

---

¹ Zgodnie z przepisem § 7 zarządzenie nr 17 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie metod i form wykonywania w Policji zadań w zakresie legislacji, pomocy prawnej i informacji prawnej wytyczne są aktami nadzoru, wydawanymi przez Komendanta Głównego Policji i, z jego upoważnienia, przez kierowników komórek organizacyjnych Komendy Głównej Policji w celu wyjaśniania treści aktów normatywnych i instruktażu o sposobie ich stosowania.

dowodzenia swojej niewinności lub dostarczania dowodów na swoją niekorzyść (prawo do milczenia). Podawane okoliczności winny być niezwłocznie sprawdzane.

6. W protokole z zatrzymania osoby odnotowuje się oświadczenia złożone przez zatrzymanego po poinformowaniu go o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w sposób określony w ust. 1. Wręczając zatrzymanemu pisemne pouczenie o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach w postępowaniu karnym, należy równocześnie wyjaśnić mu zawarte w nim treści. Kopię podpisanego przez zatrzymanego pouczenia załącza się do akt głównych postępowania,

7. Osobie zatrzymanej, która nie włada językiem polskim, policjant wręcza przetłumaczone na język dla niej zrozumiały pouczenie o uprawnieniach. Jeżeli tekst obcojęzyczny nie jest dostępny, w protokole zatrzymania odnotowuje się fakt ustnego przetłumaczeniu przez tłumacza, pouczając jednocześnie o możliwości żądania doręczenia pisemnego zestawienia uprawnień w języku zrozumiałym dla tej osoby.

8. Osoby, o których mowa w art. 261 k.p.k., zawiadamia się tylko na żądanie zatrzymanego.

9. Jeżeli przewiduje to umowa konsularna między Rzeczypospolitą Polską, a państwem, którego zatrzymany jest obywatelem, właściwy urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne informuje się z urzędu.

10. Policja o zatrzymaniu osoby niezwłocznie zawiadamia prokuratora w sposób uzgodniony przez kierowników powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury i jednostki Policji.

11. W przypadku, gdy po zastosowaniu zatrzymania, nie ma osoby zobowiązanej do sprawowania pieczy nad mieszkaniem lub mieniem osoby zatrzymanej, Policja dokonuje niezbędnych czynności mających na celu zabezpieczenie lokalu lub mienia osoby zatrzymanej, uwzględniając w miarę możliwości uwagi zgłoszone przez tę osobę.”

Nadmienić należy, że w projekcie nowych wytycznych zostały wykorzystane propozycje Komendantów Wojewódzkich, Stołecznego i szkół Policji oraz Dyrektorów Biur KGP zgłoszone w odpowiedzi na pismo Dyrektora byłego Biura Służby Kryminalnej KGP z 2 lutego 2016 r. Nadto w czasie odprawy służbowej b. Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji z naczelnikami odpowiedzialnymi za pracę procesową komend wojewódzkich/Stołecznej Policji w dniach 15–17 marca 2016 r. w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Jawor” w Polańczyku projekty były przedmiotem dyskusji, a zgłoszone w czasie tego forum propozycje zostały uwzględnione w dalszych pracach legislacyjnych. Projekt wytycznych został umieszczony na stronie Biura Służby Kryminalnej KGP w zakładce Dokumenty/Zagadnienia procesu karnego/Projekty aktów prawnych i formularzy procesowych -

Uwzględniając fakt, że prace nad nowymi wytycznymi (w przeszłości, także nad nadal obowiązującymi wytycznymi nr 1 KGP) prowadzone były w formule zapewniającej udział wszystkich zainteresowanych policjantów, uprawniony wydaje się wniosek, że wiedza policjantów o ich obowiązku „zapewnienia zatrzymanemu kontaktu z adwokatem” jest powszechna. Inną kwestią jest, czy wszyscy policjanci w sposób odpowiedni ten obowiązek realizują.

Należy także zauważyć, że w pierwszym kwartale 2015 r. Komendant Główny Policji, po medialnym nagłośnieniu sprawy zatrzymania przez Policję osób w siedzibie Państwowej Komisji Wyborczej, polecił przeprowadzenie szkolenia *ad hoc* wszystkich policjantów z problematyki zatrzymania osoby. To jednorazowe, doraźne przedsięwzięcie szkoleniowe, jak się wydaje, także pozytywnie skutkowało dla podniesienia wiedzy i umiejętności policjantów.

W zakresie sprawowania nadzoru nad właściwym przestrzeganiem stosowania prawa przez policjantów należy mieć na uwadze fakt, że każdy przełożony, będąc obowiązany² m. in. do:

- 1) reagowania na stwierdzone nieprawidłowości w pełnieniu służby przez podwładnego mogące godzić w społeczny wizerunek Policji

oraz

- 2) podejmowania przedsięwzięć doskonalących metody wykonywania zadań służbowych oraz motywujących podwładnych do efektywnej służby lub pracy

- w przypadku ujawnienia zachowania podwładnego opisanego w wystąpieniu Pana Rzecznika, podjął będące w jego dyspozycji, skuteczne środki zaradcze.

Przypadki wadliwego realizowania przez policjantów czynności służbowych zdarzały się oraz incydentalnie- niestety mogą się jeszcze zdarzyć. Ważna jest w tym wszystkim stanowcza reakcja strony służbowej.

Mając na uwadze fakt, że Komenda Główna Policji w ramach realizacji m. in. funkcji standaryzacyjnej, poprzez działania legislacyjne, wskazuje sposoby prawidłowego działania, stosowne zalecenia do jednostek Policji już zostały przesłane. Zawarte są w wewnętrznym policyjnym akcie prawnym – wytycznych nr 1 KGP - § 87 w ich Rozdziale 14 pt. „Środki przymusu w postępowaniu przygotowawczym”.

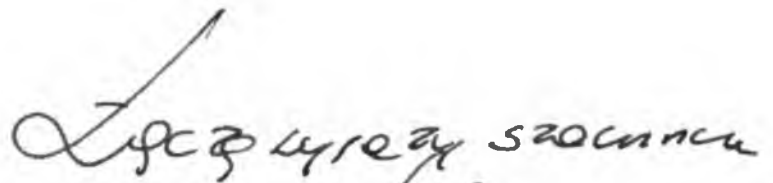
---

² ZARZĄDZENIE NR 30 KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji (Dz. Urz. KGP poz. 99).

Uwzględniając okoliczność, że w niedługim czasie zakończona zostanie procedura uzgadniania z Prokuraturą Krajową nowych wytycznych, zastępujących wytyczne nr 1 KGP, w piśmie informującym jednostki organizacyjne Policji o ich ogłoszeniu, wyeksponowane zostaną zagadnienia, wymagające szczególnej uwagi policjantów, w tym zagadnienie prawidłowego realizowania obowiązku informowania uczestników postępowania przygotowawczego, w tym osoby zatrzymanej, o ich prawach i obowiązkach oraz wykonywania przez policjantów praw uczestnika postępowania.

Korzystając z okazji chciałbym wyrazić podziękowanie za podjęcie się interwencji przez Pana Rzecznika w przedmiotowej sprawie- wyrażając jednocześnie nadzieję, że obawy o niewłaściwy dostęp zatrzymanych do prawa tak istotnego, jakim jest prawo do obrony- nie będą budziły niepokoju Rzecznika Praw Obywatelskich.

Zapewniam, że Policja dołoży wszelkich starań, aby nie dochodziło do nieprawidłowości w przedmiotowej materii.

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style. The signature appears to read 'Krzysztof Kaszkiewicz'.

ml. insp. Krzysztof Kaszkiewicz